

Protokoll

DEN NORSKE KIRKE

Ungdommens kirkemøte 2014

26.09 - 30.09

Fredtun folkehøgskole i Tunsberg bispedømme

#Superkristen

Temaet for årets UKM var #superkristen. UKM 13 valgte å sette dette uttrykket som overskrift fordi de ønsket å sette på agendaen aktuelle "hverdagsutfordringer" for kristen ungdom – hva betyr det å være en kristen?

På UKM 14 ble det jobbet med saker som utfordrer oss som enkeltpersoner og som kirke – som kristne. Disse sakene setter på hver sin måte fokus på hva vi gjør som kristne. Enhver som tror på Jesus blir utfordret til å gjenspeile hans kjærlighet i gode gjerninger til beste for våre medmennesker. Vi er utfordret til å være supre kristne – som lever i Guds nåde og som utfordres til handling.

Protokoll

Ungdommens kyrkjemøte 2014

INNLEDNING

UKM 01/14 «Konstituering og forretningsorden»

UKM 02/14 «Orienteringssaker»

- Utval for ungdomsspørsmål
- Orientering frå organisasjonane og ungdomsråda i bispedømme
- Rapport frå Kyrkjemøtedelegatane

UKM 03/14 «Val av delegatar til Ufung og Kyrkjemøtet 2015»

UKM 04/14 «Fattigdomsbekjempelse»

UKM 05/14 «Kirkevalget 2015»

UKM 06/14 «Vårt daglige brød»

Resolusjon om «Framtidsombud»

UKM 07/14 «Innspill til evaluering av gudstjenestereformen»

Resolusjon om gudsjenestereformen

UKM 08/14 «Et verdig liv»

UKM 09/14 «Hovudtema som skal førebuast til UKM 2015»

DISSE VAR MED

STEMNINGSRAPPORT

INNLEDNING

Ungdommens kirkemøte (UKM) 2014 ble arrangert på Fredtun folkehøgskole 26.-30 september. Hovedtemaet for årets UKM var #superkristen. Først og fremst ble dette temaet belyst gjennom bibeltimer ved biskop Per Arne Dahl, ledende biskop Helga Byfuglien og Paul Erik Wirgenes, avdelingsdirektør i Kirkerådet. Alle sakene hadde også fokus på temaet, spesielt rettet inn mot spørsmålet: «Hva er kristen identitet – og hva gjør vi som kristne».

Det ble sagt mange fine ord til Ungdommens kirkemøte fra gjestene under åpningen av møtet. Her er et utdrag:

- Vær forsiktig med hva dere vedtar – man vet ikke hva som kan komme ut av det...
- UKM viktig organ for Den norske kirke –dere setter dagorden. Blir hørt, lagt merke til og lagt vekt på. Årets saker – ut mot verden og vår egen plass i hverdagen og i kirka.
- Å være kristen handler ikke bare om tro, men om handling: Som kristne er vi kalt til å følge Jesus. Ved å følge Jesus er vi kalt til stå opp mot urettferdighet, til å til å elske vår neste; venn som fiende, til å ta vare på hverandre og den verdenen vi lever i.
- Vi som kirke må vokte oss for å bli oss selv nok – derfor spennende med de sakene der tar opp der blikket også går utover. Takk for at dere utfordrer oss som kirke!
- Unge møter hele tiden forventninger om det perfekte livet. Det du gjør og presterer er viktigere enn hvem du er. Troen ikke en prestasjon. Den du er er viktigere enn det du presterer – dere må tørre å gå i spissen, løfte frem menneskesynet som er forankret i det skapte – mennesker med uendelig verdi. Du er du og du duger! Din verdi er knyttet til den du er – skapt i Guds bilde!
- Bra at dere våger å si ifra fordi det handler om menneskeheten og jorda vår. Viktig å være engasjert. Hvordan snakker dere om å være kalt til tjeneste i kirken. Viktig at dere spør dere selv – hva er ditt kall?
- Stolt av å tilhøre en kirke som har et demokrati som gir plass til unges stemme. Å være kristen handler om å ha en tilhørighet som ikke handler om kvantitet – men kvalitet . Du hører til ikke på grunn av det du gjør men på grunn av det du er. Det dere gjør her betyr noe ikke bare oppover i systemet , men også når dere kommer hjem...
- Viktig at unge har innflytelse – og at det fungerer ordentlig. Følg opp valgregler og ordninger.
- Jeg forventer å bli utfordret – på handlinger og holdninger. Sakene dere jobber med er viktige for kirken og fremtiden. Jeg håper at initiativene dere tar integreres i «storkirken» uansett hvor ville de er...»

UKM har utviklet seg til å bli et viktig møtepunkt og inspirasjonssted for engasjerte ungdom i Den norske kirke. UKM 2014 har som helhet vært et spennende møte, med intens og god komitéjobbing, flott sosialt miljø og aktive plenumssamlinger. Delegatene imponerte også i år med både engasjement, kunnskaper og frimodighet til å tale og debattere. (Godteskåla måtte fylles opp flere ganger...) Det var sentrale og viktige saker som ble tatt opp, og debattene bar preg av sterkt engasjement. Den foreliggende protokollen peker på mye som er av avgjørende betydning for Den norske kirke og for enkeltmennesker.

UKM 01/14

Konstituering, statuttar og forretningsorden for UKM 2014

Ungdommens kyrkjemøte har både *statuttar* og *forretningsorden*. Ved å skilje mellom statuttar, som Kyrkjerådet har vedteke, og forretningsordenen fastsett av UKM, er det Kyrkjerådet som vedtek dei grunnleggjande reglane og rammene for UKM, medan UKM sjølv har ansvar for praktisk gjennomføring av møtet.

Statuttar for UKM

1. Ungdommens kyrkjemøte blir arrangert av sekretariatet i Kyrkjerådet. Utvalet for ungdomsspørsmål er med i førebuingar og gjennomføring av Ungdommens kyrkjemøte.
2. Ungdommens kyrkjemøte skal utføre arbeidet sitt i lojalitet mot den evangelisk-lutherske læra.
3. Saker til Ungdommens kyrkjemøte må meldast til sekretariatet i Kyrkjerådet seinast 14 veker før møtet.
4. Ungdommens kyrkjemøte behandlar og uttalar seg i saker som gjeld Den norske kyrkja nasjonalt og internasjonalt. Ungdommens kyrkjemøte har rett til å melde saker til behandling på Kyrkjemøtet.
5. Ungdommens kyrkjemøte vel fire representantar med tale- og forslagsrett til å delta på Kyrkjemøtet.
6. Delegater til Ungdommens kyrkjemøte:
 - 6.1. Ungdommens kyrkjemøte består av to utsendingar frå kvar av bispedømme i Den norske kyrkja, éin samisk utsending frå kvar av dei tre nordlegaste bispedømme, ein utsending frå Døvekyrkja i Oslo bispedømme, éin utsending frå kvar av organisasjonane som driv ungdomsarbeid knytt til Den norske kyrkja, medlemmer av Utval for ungdomsspørsmål, og dei medlemmer av bispedømmeråda, Kyrkjerådet, Samisk kyrkjeråd og Mellomkyrkjeleg råd som er under 30 år. Dei fire representantane som vart valde til Kyrkjemøtet, blir inviterte til det påfølgjande UKM med møte-, tale-, forslag- og røysterett.
 - 6.2. Utsendingane frå bispedømme blir valde av og blant Ungdomsrådet i bispedømmet, som igjen må vere valde på Ungdomstinget i bispedømmet. Sekretariatet i Kyrkjerådet kan i særskilde tilfelle gi dispensasjon frå dette.
 - 6.3. Utsendingane frå organisasjonane blir nemnde opp av landsstyret til organisasjonane eller liknande. Sekretariatet i Kyrkjerådet kan i særskilde tilfelle gi dispensasjon frå dette.
7. Observatører på Ungdommens kyrkjemøte:

Døvekyrkja og organisasjonane kan sende ein observatør i tillegg til delegaten. Denne har tale- og forslagsrett. Kostnadane for opphold av observatør dekkes av sende-eininga. Feltprestkorpsset inviterast til å sende ein observatør. Denne observatøren må være medlem av Den norske kyrkja.
8. Ungdommens kyrkjemøte vedtek sjølv nærmare reglar og forretningsorden for gjennomføringa av Ungdommens kyrkjemøte.

Forslag til forretningsorden for Ungdommens kyrkjemøte 2014

Plenumsarbeid

1. Ungdommens kyrkjemøte arbeider gjennom plenumssamlingar og komitear.
2. Møtet blir leidd av tre dirigentar. Dei treng ikkje vere blant delegatane. Møteleiinga har plikt til å leie forhandlingane i tråd med dei reglane som til kvar tid gjeld for Ungdommens kyrkjemøte og vanleg møteskikk.
3. Når møtet begynner, skal det veljast eit teljekorps og referentar som under møtet rettar seg etter tilvisingar frå møteleiinga.
4. Når møtet begynner, skal det veljast valkomité. Det veljast ein person frå Utval for Ungdomsspørsmål (Ufung) og to av delegatane.
5. Delegatane teiknar seg til innlegg ved handsopprekking. Det er høve til å ha inntil to korte replikkar og ein svarreplikk til kvart innlegg for å oppklare misforståingar, svare på spørsmål eller liknande.
6. Møteleiinga skal, når det er påkravd, regulere taletid og høve til replikk. Når møteleiinga ønskjer å setje strek, skal ein kunne teikne seg under innlegget til den neste talaren. Møteleiinga kan redigere talarlista for å få fram høgdepunkt i debatten.
7. Den som teiknar seg til forretningsordenen, dagsordenen, voteringsordenen eller for saksopplysning, skal få ordet like etter siste talar. Forslag om å avbryte ei sak, oppeve at strek er sett eller gå direkte til røysting, skal takast direkte opp til votering.
8. I saker der det skal gjerast vedtak, skal behandlinga i hovudsaka skje både i komitear og plenumssamlingar. Ei sak går først til behandling i ein komité, som diskuterer seg fram til ei felles fråsegn som skal leggjast fram for møtet i plenum. Ei sak kan behandlast fleire gonger i plenum eller komité. Dersom ein komité kjem med ei delt innstilling, skal innstillinga frå både fleirtalet og mindretalet leggjast fram for plenumssamlinga. Saker kan òg behandlast direkte i plenum.
9. Delegatane har frammøteplikt til alle komité- og plenumssamlingar. Fråvær skal godkjennast av komitéleiaren eller dirigentskapet etter skriftleg søknad.
10. Ungdommens kyrkjemøte kan gi gjester og andre inviterte talerett. Ein representant for Metodistkirkens Ungdomsforbund blir invitert til å delta på Ungdommens kyrkjemøte, også komitémøta, med møte- og talerett.

Komitéarbeid

11. Sekretariatet i kyrkjerådet set saman komiteane ut frå dei behova ein ser er til stades, og nemner opp ein leiar for kvar komité. Leiaren har ansvar for å koordinere arbeidet i komiteen.
12. Kvar komité skal ha nødvendig sekretærhjelp.
13. Komiteen vel den arbeidsforma og organiseringa som ein finn mest tenleg, for eksempel skiping av underkomitear.

14. For at ein komité skal vere vedtaksfør, må 2/3 av medlemmene vere til stades.
15. Komiteen presenterer innstillinga si ved byrjinga av behandlinga av den saka komiteen har hatt til behandling. Dersom komiteen leverer ei delt innstilling, skal mindretalet også få presentere synet sitt. Fleirtalet og mindretalet skal ha like lang taletid.

Røystingar og val

16. Før ein går til votering, gjer møteleiinga greie for voteringsordnen. Møteleiinga avgjer voteringsordnen i samsvar med god møteskikk, slik at forslag blir tekne opp til votering i logisk rekkjefølgje.
17. Røysting skal gjennomførast ved at det blir vist røysteteikn eller ved skriftleg røysting. Alle røystingar ved personval skal vere skriftlege. Det kan berre røystast ved personleg frammøte. Vedtak skal ha simpelt fleirtal. Delegatar til Ungdommens kyrkjemøte har røysteplikt. UKM kan vedta å fråvike dette prinsippet i enkeltsaker.
18. Ungdommens kyrkjemøte sender fire representantar med tale- og forlagsrett til å delta på Kyrkjemøtet. Tre representantar blir valde av Ungdommens kyrkjemøte, og éin representant blir utnemnd av Utval for ungdomsspørsmål.

Anna

19. Kyrkjerådetssekretariatet får fullmakt til å rette skrivefeil og til å gjere redaksjonelle endringar i protokollen.

Vedtak:

- UKM godkjenner forslag til forretningsordnen for UKM 2014.
- Innkalling og sakspapir er godkjende
- UKM vel tre personar til **dirigentskapet** for UKM:
Einar Østerhagen, Marit Nygård Halvorsen, Petter Rønneberg
- UKM vel fire personar til **tellekorps** for UKM:
Halvard Bjørkås, Torfinn Wang, Paul Erik Wirgenes, Randi Langkaas
tellekorpset kan bli supplert med ungdomsrådsgjevarar etter behov
- UKM vel to personar til **referentar** for UKM:
Christfried Kaul, Ole Martin Thelin
- UKM vel fire personar til **valkomité** for UKM:
Ingeborg Holberg, Marit Nygård Halvorsen, Sondre Karstad, Frøydis Indgjerdingen

UKM 02/14 Orienteringssaker

Det blei orientert munnleg om desse sakene:

1. Arbeidet med «Ung i kyrkja» i Kyrkjerådet og Utval for ungdomsspørsmål (Ufung).

Leiar for Utval for ungdomsspørsmål, Frøydis Indgjerdingen, orienterte om arbeidet med Ung i kyrkja i regi av dei sentralkyrkjelege råda sidan førre Ungdommens kyrkjemøte.

2. Rapport frå UKM-delegatane som tok del på Kyrkjemøtet 2014.

Orienteringa blei gitt av Sondre Karstad, Ingeborg Holberg og Martit Nygård Halvorsen. Nora Baartveidt var også med på Kyrkjemøtet, men vart forhindra til å delta på UKM.

3. Rapport frå arbeidet i ungdomsråda og ungdomstinga i bispedømme, og frå organisasjonane.

Delegatane frå kvart bispedømme og kvar organisasjon ga ei presentasjon av arbeidet i bispedømmet/organisasjonen. Fokus for orienteringane var: Korleis har vi følgd opp sakane får UKM 13 hos oss? Kva har vært hovudfokus i arbeidet siste år?

Vedtak:

- UKM 2014 tek orienteringane til etterretning

UKM 03/14 Val

Val til Utval for ungdomsspørsmål (Ufung)

Frøydis Indgjerdingen (2 år)	Borg
Espen Holm (2 år)	Acta
Sondre Karstad (1år)	Tunsberg
Gulli Henriette Nilsen (1år)	Nord-Hålogaland

Frøydis, Sondre, Gulli og Espen

Val av delegatar frå Ungdommen Kyrkjemøte til Kyrkjemøtet 9.-15.april 2015

Anja Kile Holtermann	Oslo
Sondre Karstad	Tunsberg
Einar Østerhagen	Hamar

Vara (i rekkefølge med mest røstar):

Marit S. Dahl	Nord-Hålogaland
Elias Nikolai Ø.Opsvik	Møre
Agnes Andersen	Stavanger

Einar, Anja og Sondre

Sak 04/14 Fattigdomsbekjempelse

UKM har tidligere behandlet en rekke saker som omhandler fattigdom og urettferdighet. Bærekraftig forbruk, etiske investeringer og menneskerettigheter er noen få eksempler på UKMs engasjement for en rettferdig verden. I 2015 blir det tatt viktige bestemmelser om både klima og fattigdomsbekjempelse. I denne saken ønsker UKM 2014 å rette søkelyset mot to viktige internasjonale prosesser: veien mot en internasjonal klimaavtale i Paris i 2015 og utarbeidelsen av FNs nye utviklingsmål (også kalt Post-2015 prosessen). Det er nå det er tid for å sørge for at verdens ledere tar beslutninger som tar hensyn til skaperverket og våre medmennesker. Framtiden bestemmes nå!

Kirken må ta sitt forvalteransvar på alvor

Alle mennesker er like mye verdt, og har derfor rett til et verdig og godt liv. Det vil si at det er en selvfølge at alle bør bli sett og hørt på lik linje, og at alle får dekket de mest grunnleggende behovene de har. Vi, som kristne, har et ansvar for å ta vare på jorda og dens befolkning. Dette er fordi Gud har gitt oss et ansvar til å forvalte jorda og alt som lever. Bibelen understreker at vi har en ansvar for hverandre:

«Tjen hverandre, hver og en med den nådegave han har fått, som gode forvaltere av Guds mangfoldige nåde.» 1.Pet 4,10

Jesus lærte oss å vise nestekjærlighet og å være forbilder for andre mennesker:

«Og dette er mitt bud: Dere skal elske hverandre som jeg har elsket dere.» Joh 15,12

Kirken må derfor gå foran i kampen for rettferdig fordeling av ressurser og for at mennesker får sine rettigheter oppfylt.

Norge må ta sin del av klimaregningen

Vi ser allerede alvorlige konsekvenser av menneskeskapte klimaendringer. Områder preget av fattigdom har begrenset kapasitet til å beskytte seg mot klimaendringene. Dermed rammes fattige først og hardest. Naturkatastrofer som flom og tørke bidrar til at mennesker mister sitt livsgrunnlag, og dermed blir det enda vanskeligere for fattige å jobbe seg ut av fattigdom.

Den store utfordringen i klimaforhandlingene er å avgjøre hvor mye ansvar de ulike landene skal ta. Kirkens Nødhjelps rapport fra 2014¹ hevder at for å finne en rettferdig løsning, må man vurdere hvor mye hvert enkelt land har sluppet ut av klimagasser og hvor stor økonomisk kapasitet de har til

Fakta Post-2015 prosessen mot nye utviklingsmål
Post-2015 prosessen mot nye utviklingsmål «ut på dato.» I den forbindelse utarbeider FN nye mål for å bekjempe fattigdom og sikre en bærekraftig utvikling. Post-2015 prosessen referer til arbeidet med å utarbeide disse nye utviklingsmålene.
- COP står for Conference of Parties
Klimatoppmøtet/COP 2015 - COP står for Conference of Parties og er betegnelsen på FNs årlige klimatoppmøter og planen for møtet er holdt i Paris og planen for møtet er å komme med en ny klimaavtale som skal ta over etter KYOTO avtalen som ble skrevet under i 1997.

¹ <http://www.kirkensnodhjelp.no/contentassets/c1403acd5da84d39a120090004899173/ny-2014-klimarapport-final-web.pdf>

å betale for klimatilpasning og kutt i klimagassutslipp. UKM 2014 stiller seg bak rapportens konklusjon om at Norge bør kutte 50 prosent av våre utslipp innen 2030 og legge betraktelig mer penger på bordet til klimatilpasning og kutt av klimagassutslipp i andre land.

UKM2014 mener at det er på høy tid at Norge tar sitt ansvar for en rettferdig fordeling av klimaregningen! Som et av verdens rikeste land, har vi et særlig ansvar for å kutte våre egne utslipp, for å bidra økonomisk til klimatilpasning i andre land, og ta en ledende rolle for å få på plass en god klimaavtale under klimatoppmøtet i Paris i 2015. Kirken må også ta ansvar for skaperverket og for våre medmennesker ved å tale med en samlet røst: Hvis ikke oss, hvem? Hvis ikke nå, når? La oss ikke vente lenger!

FNs nye utviklingsmål – lytt til unge for en bærekraftig framtid

Siden 1990 har antallet mennesker som lever i ekstrem fattigdom blitt halvert. FNs tusenårsmål har vært viktig for en global bekjempelse av fattigdom. Likevel har mange kritisert tusenårsmålene for at de omhandler symptomene til fattigdom, snarere enn årsakene. UKM 2013 stilte seg bak kravet i Stop Poverty kampanjen² om å avskaffe fattigdom i verden innen 2030. UKM 2014 mener det vil være viktig å ikke bare utrydde *ekstrem fattigdom*. Det vil også være viktig at den økende andelen mennesker som lever på under 2,5 dollar pr. dag får muligheten til å leve et liv i økonomisk trygghet. UKM 2014 mener det vil være viktig å endre de urettferdige strukturene og spillereglene i verden for å sikre en bærekraftig utvikling. For eksempel vil det være viktig at utenriks-, handels- og utviklingspolitikk ses i sammenheng.

Over halvparten av verdens befolkning er under 26 år. Derfor mener UKM 2014 at det er viktig å lytte til ungdommen, som de neste 15 årene spiller en veldig viktig rolle i samfunnet. Dette blant annet på grunn av kunnskapsressursene i denne gruppen, som kan bidra til økonomisk vekst og løsninger på fattigdoms- og klimaproblematikk. Ungdommen er nåtiden og framtiden!

UKM 2014 stiller seg bak prioriteringene til ungdommene i konsultasjonen «My World» hvor 1,7 millioner ungdommer verden over har rangert hvilke temaer som er viktigst for dem i Post-2015 prosessen om FNs nye utviklingsmål. De seks viktigste temaene som ble stemt frem der er: god utdanning, bedre helsetjenester, bedre jobbmuligheter, en ærlig og ansvarlig regjering, adgang til rent vann og sanitærforhold, og beskyttelse mot kriminalitet og vold.

FAKTA:

FAKTA:

Ekstrem fattigdom

I følge Verdensbanken defineres **Ekstrem fattigdom** som å leve på under 1,25 dollar pr dag. Det er fortsatt 1,2 milliarder mennesker som lever i ekstrem fattigdom

«2,5 dollarsgrensen»

I tillegg til å måle andelen som lever i ekstrem fattigdom, fører også Verdensbanken oversikt over andelen som lever på under 2,5 dollar pr dag. Det er over 3 milliarder mennesker som lever på under 2,5 dollar pr dag.

Ungdomsstemmer i Post-2015 prosessen

Ungdommen prøver å få sin «My World» er en av flere måter ungdommen prøver å få sin stemme frem i Post-2015 prosessen. På www.youthpost2015.org får unge si sin mening: «Jeg er et produkt av tusenårsmål-generasjonen. Tusenårsmålene har vært en del av min oppvekst. Derfor mener jeg om de sterkt at min generasjon burde ha noe å si i diskusjonen dersom de nye utviklingsmålene skal bli bærekraftige»

Et konkret verktøy for lokalt **Grønn menighet** er konseptet Grønn Engasjement er konseptet Grønn menighet. Ved å forplikte seg på å gjennomføre tiltak innenfor bl.a. energibruk, gudstjenesteliv, miljø, transport, m.m., kan menigheten jobbe konkret med klima, miljø, forbruk og rettferdighet. Les mer og bli grønn menighet på www.gronnkirke.no/

² <http://www.stoppoverty.com/>

UKM 2014 utfordrer:

- **Beslutningstakere (regjering, storting, politiske partier)** til å:
 - Avskaffe ekstrem fattigdom i hele verden innen 2030.
 - Utforme og utøve en samstemt utenriks-, handels- og utviklingspolitikk som bekjemper fattigdom også blant de som lever på under 2,5 dollar pr dag.
 - Lytte til ungdommers stemme i videre arbeid med FNs nye utviklingsmål
 - Kutte norske klimagassutslipp med 50 prosent innen 2030, og øke de økonomiske bidragene til klimatilpasning og kutt i klimagassutslipp i utviklingsland.
- **Kirkerådet** til å:
 - Ta opp klima og fattigdomsbekjempelse på Kirkemøtet 2015/2016. I denne prosessen bør en se om en kan involvere Kirkenes Verdensråd og andre internasjonale økumeniske partnere.
 - Satse på klima- og fattigdomsspørsmål i 2015, og mobilisere til det viktige klimatoppmøtet i Paris i desember 2015.
- **Alle medlemmer i Den norske kirke, gjennom organisasjoner, råd og utvalg** til å:
 - Ta med seg sakens anliggende og spre engasjement for en rettferdig klimaavtale og fattigdomsbekjempelse i sine sammenhenger.
- **Ufung** til å:
 - Spre informasjon om konkrete måter ungdommer kan involvere seg lokalt i klima- og fattigdomsspørsmål, med særlig fokus på Grønn menighet og kampanjer for fattigdomsbekjempelse.
 - Spre konkrete råd om hvordan man kan jobbe lokalt i menigheten med å utfordre beslutningstakere

UKM 05/14 Kirkevalget

2015 Bakgrunn

Det skal være kirkevalg i 2015, og Ungdommens kirkemøte (UKM) 2014 har sett på hvordan unges involvering og engasjement i kirkevalget kan økes. UKM 2014 har særlig diskutert hvordan valgdeltakelsen i aldersgruppen 15-18 år kan økes, og hvordan Kirkemøtets mål om minst 20 prosent representasjon av aldersgruppen 18-30 år i menighetsråd kan nås.

UKM 2014 vil uttrykke stor tilfredshet med at Stortinget i 2013 vedtok å endre stemmerettsalderen permanent for kirkevalgene fra det året man fylte 18 år til det året man fyller 15 år, etter henstilling fra Ungdommens kirkemøte og Kirkemøtet. Religiøs myndighetsalder er 15 år, og derfor er det viktig at unge får anledning til å delta i kirkens demokratiske prosesser fra det året de fyller 15 år. UKM 2014 ser likevel at det er behov for å styrke valgdeltakelsen i aldersgruppen 15-18 år og få flere medlemmer under 30 år valgt inn i menighetsråd.

Valgdeltakelse i aldersgruppen 15-18 år i kirkevalg

UKM 2014 velger å diskutere dette nærmere fordi valgdeltakelsen i aldersgruppen 15-18 år ikke ble berørt i KIFO sin evalueringsrapport fra Kirkevalget 2011 eller den samlede evalueringsrapporten fra KIFO knyttet til demokratireformen. Dermed var det heller ikke mulig å si noe om endringen i valgdeltakelsen i denne aldersgruppen fra ca. 3600 i 2009 til ca. 6900 i 2011.

Den norske kirke har flere aktivitetstilbud for unge i aldersgruppen 15-18 år enn for aldersgruppen 18-30 år, for eksempel ungdomsklubb, Ten Sing, osv. Dette er en god arena for å treffe grupper av unge medlemmer av Den norske kirke som nylig har fått stemmerett. Fordi man lettere kan nå ut til denne aldersgruppen, har man et godt utgangspunkt for å lage en god stemmekultur ved kirkevalg. UKM 2014 er også opptatt av at menighetene når ut til bredden av unge medlemmer som ikke nås gjennom ordinære aktivitetstilbud, slik at disse får informasjon og muligheter til å ta bevisste valg i kirkevalget. Noen valgforskere argumenterer for at valgdeltakelse ved et valg kan øke sannsynligheten for videre deltakelse, og jo tidligere velgere deltar, jo større sannsynlighet er det for at de vil delta senere. Dermed kan dette på sikt bidra til å øke valgoppslutningen for aldersgruppen 18-30 år.

UKM 2014 vil understreke betydningen av god informasjon om kirkevalget. Det er viktig å informere unge om ansvarsområdene til menighetsrådet og bispedømmerrådet, hva disse rådene jobber med, hvordan man stemmer, hvem man kan stemme på og ikke minst; hva de ulike kandidatene mener.

Fakta

Kirkevalg:

Valg til menighetsråd og bispedømmerråd/

Valg til menighetsråd og bispedømmerråd/

Kirkemøtet

Stemmerett i kirkevalg:

Fra og med det året man fyller 15 år.

Valgbarhet i kirkevalg:

Fra og med det året man fyller 15 år.

Valgbarhet i kirkevalg:

Fra og med det året man fyller 18 år.

Valghåndbok:

Bok med veiledning og regelverk til de som gjennomfører valget

(menighetsråd og bispedømmerrådenes valgråd).

KIFO: Stiftelsen Kirkeforskning (KIFO) er en forskningsbasert institusjon som har evaluert kirkevalgene i 2009 og 2011.

Valgomat:

En tjeneste på internett som viser deg hvilke kandidater som står for de sakene som er viktig for deg.

Valgråd:

Bispedømmerrådene oppnevner et valgråd som har ansvar for å styre valget til bispedømmerrådet og Kirkemøtet.

Valgstyre:

Menighetsrådet er valgstyre med ansvar for å styre menighetsrådsvalget.

Menighetsrådsvalg:

Valg til menighetsråd og bispedømmerråd/

Kirkemøtet

Stemmerett i kirkevalg:

Fra og med det året man fyller 15 år.

Valgbarhet i kirkevalg:

Fra og med det året man fyller 18 år.

Valghåndbok:

Bok med veiledning og regelverk til de som gjennomfører valget

(menighetsråd og bispedømmerrådenes valgråd).

KIFO: Stiftelsen Kirkeforskning (KIFO) er en forskningsbasert institusjon som har evaluert kirkevalgene i 2009 og 2011.

Valgomat:

En tjeneste på internett som viser deg hvilke kandidater som står for de sakene som er viktig for deg.

Valgråd:

Bispedømmerrådene oppnevner et valgråd som har ansvar for å styre valget til bispedømmerrådet og Kirkemøtet.

Valgstyre:

Menighetsrådet er valgstyre med ansvar for å styre menighetsrådsvalget.

Menighetsrådsvalg:

Valg til menighetsråd og bispedømmerråd/

Kirkemøtet

Stemmerett i kirkevalg:

Fra og med det året man fyller 15 år.

Valgbarhet i kirkevalg:

Fra og med det året man fyller 18 år.

Valghåndbok:

Bok med veiledning og regelverk til de som gjennomfører valget

(menighetsråd og bispedømmerrådenes valgråd).

KIFO: Stiftelsen Kirkeforskning (KIFO) er en forskningsbasert institusjon som har evaluert kirkevalgene i 2009 og 2011.

Valgomat:

En tjeneste på internett som viser deg hvilke kandidater som står for de sakene som er viktig for deg.

Valgråd:

Bispedømmerrådene oppnevner et valgråd som har ansvar for å styre valget til bispedømmerrådet og Kirkemøtet.

Valgstyre:

Valgstyret har ansvar for å kunngjøre valget i kirken, i lokalavis og/eller menighetsblad, på menighetens internettside dersom dette eksisterer, og for øvrig på den måte valgstyret bestemmer i henhold til *Regler for valg av menighetsråd* § 2-2. UKM 2014 mener det er viktig å reflektere rundt hvilke informasjonskanaler som er aktuelle for aldersgruppen 15-18 år, for eksempel på sosiale medier, i konfirmasjonsundervisningen, aktivitetstilbud i ungdomsarbeidet og lignende.

Nettsider, som for eksempel www.kirkevalg.no, bør benyttes aktivt og videreutvikles. Det er ønskelig at disse blir brukt til nettmøter mellom kandidater og velgere. Videre er det viktig å løfte frem betydningen av valgkortet som informasjonskanal. Valgkortet er en utsending med informasjon om kirkevalg som sendes i posten til alle medlemmer av Den norske kirke. Det inneholder blant annet informasjon om tidspunkt for kirkevalget og hvor du kan stemme.

Menighetsrådene bør komme seg ut i lokalsamfunnet og møte medlemmene ansikt til ansikt for å informere om kirkevalget. UKM 2014 oppfordrer menighetsrådene til å tenke utradisjonelt for å nå ut til bredden av medlemmer i Den norske kirke.

UKM 2014 er opptatt av at det bør bli lettere å vite hvem man kan stemme på og i hvilke saker det er meningsforskjeller mellom kandidatene. Det må stilles tydelige spørsmål som gjør det lettere å få oversikt over de ulike kandidatene, spesielt i bispedømmeradsvalg. Dette kan være spørsmål om hvordan man ønsker å fordele ressurser, hvordan kirken bør organiseres og syn på aktuelle kirkepolitiske spørsmål. En valgomat kan være et eksempel på noe som tydeliggjør meningsforskjeller mellom kandidatene. Det er også ønskelig at det arrangeres debatter eller presentasjonsmøter for kandidatene som stiller til valg til menighetsråd og for kandidatene til bispedømmeråd. Det er viktig at kandidatene tar et selvstendig ansvar for å fremme sitt eget kandidatur gjennom media og andre kanaler.

UKM 2012 uttalte følgende:

For å gjøre kirkevalget mer tilgjengelig for ungdom, mener UKM 2012 at det bør legges til rette for forhåndsstemming på ungdomsklubber eller lignende. Det er da viktig at prinsippet om hemmelige valg ivaretas med avskjermet stemmeboks og tydelighet om at det ikke skal være et press om å stemme eller føringer på hvem man skal stemme på. Ungdomsledere bør også kjenne til og bidra til økt bevissthet rundt valget (UKM 07/12).

Reglene som ble vedtatt av Kirkemøtet 2014 gjenspeiler dette. I *Regler for valg av menighetsråd* § 9-4 står at *det bør legges til rette for at forhåndsstemmegivning kan foregå både på dag- og kveldstid, på de institusjoner som geografisk hører til det enkelte sokn og på sentrale møteplasser for unge i regi av menigheten*. Unge kirkevelgere under 18 år har ikke stemmerett til kommune- og fylkestingsvalg, og av den grunn er det ikke så naturlig å gå i samme lokaler som kommune- og fylkestingsvalget for å stemme i kirkevalget. UKM 2014 mener derfor det bør tilrettelegges ekstra for denne aldersgruppen i tråd med regelverket.

UKM2014 oppfordrer til å kombinere forhåndsstemmegivning ved sentrale møteplasser for unge med et møte hvor kandidater kan presentere seg og debattere aktuelle spørsmål, og hvor hele menigheten kan få anledning til å forhåndsstemme. Det bør arrangeres forhåndsstemming på aktiviteter i ungdomsarbeidet i menigheten.

Studenter og vernepliktige er ofte borte fra hjemsoeket sitt når det er kirkevalg. UKM 2014 har merket seg at studentprestene har tatt et ansvar for å arrangere forhåndsstemmegivning for studentene, og oppfordrer disse til å fortsette og legge til rette for at studentene får forhåndsstemt i kirkevalget. UKM 2014 oppfordrer også Feltprestekorpset til å legge til rette for forhåndsstemmegivning for vernepliktige og andre ansatte i Forsvaret som midlertidig er borte fra hjemmemenigheten sin. Menighetene bør også legge til rette for at andre som midlertidig oppholder seg utenfor hjemsoeket sitt kan forhåndsstemme i kirkevalget.

Ungdomsrepresentasjon i menighetsrådene

Kirkemøtet har vedtatt et mål om at det skal være minst 20 prosent representasjon av unge under 30 år i alle råd og utvalg i Den norske kirke. Ved Kirkevalget 2011 ble dette langt på vei oppnådd ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet, med et landsgjennomsnitt på 22 prosent. UKM 2014 velger derfor å fokusere på ungdomsrepresentasjon i menighetsråd i denne saken. Av de som ble valgt inn i menighetsråd ved kirkevalget 2011, var det på landsbasis kun 7 prosent under 30 år. Oslo bispedømme hadde høyest ungdomsrepresentasjon i menighetsrådene med 15 prosent, mens Møre bispedømme hadde kun 3,5 prosent.

Det er viktig at menighetsrådene gjenspeiler hele menigheten, og fremhever derfor betydningen av at unge under 30 år er representert i menighetsrådene. Ungdomsrådene i bispedømmene oppfordres til å fremme ungdomskandidater til menighetsrådsvalget. Et eksempel på et bispedømme som har satt fokus på dette er Møre, med sin *Opp til 7*-kampanje hvor de jobber for å doble ungdomsrepresentasjonen fra 3,5 prosent til 7 prosent.

Valgstyret skal kunngjøre informasjon om valget. I kunngjøringen kan det forklares hva det innebærer å sitte i menighetsrådet, ettersom ikke alle unge vet hva dette innebærer. Det er viktig at det informeres om hvilken innflytelse og påvirkningsmuligheter menighetsrådsmedlemmene i Den norske kirke har, for å klargjøre betydningen av at det velges unge medlemmer inn i rådene. Det er også viktig å informere om kirkevalget og rådsorganenes ansvarsområder til alle døpte medlemmer. For å kunne gi god informasjon kan det være produktivt å se på ulike markedsføringsstrategier for å nå alle medlemmer i menigheten der de er og avhengig av hvor ofte de søker informasjon fra kirken.

Menighetsmøtet er et årlig møte hvor alle stemmeberettigede i soknet kan møte for å diskutere aktuelle saker i menigheten. Dette kan være en fin møteplass for å bli kjent med menighetsrådets arbeid og ansvarsområder, noe som kan vekke et engasjement og ønske om å involvere seg mer. UKM 2014 oppfordrer menighetsrådene til spesielt å invitere ungdom til menighetsmøtet.

I henhold til *Regler for valg av menighetsråd § 7-1 første ledd bokstav h* bør forslag til kandidatlistene «ha minst 20 prosent representasjon av kandidater under 30 år». Menighetenes nominasjonskomité har et stort ansvar for å sørge for at dette målet oppfylles, og UKM 2014 understreker betydningen av at nominasjonskomiteen fokuserer på hvordan den kan oppnå høyere ungdomsrepresentasjon på sine lister. UKM 2014 mener det er viktig at det sitter en person under 30 år i nominasjonskomiteen.

Når man stiller til valg til menighetsråd velges man for fire år. Mange unge kirke-medlemmer i alderen 18-30 år er usikre på hvor de bor fire år frem i tid, noe som gjør at noen vegrer seg for å forplikte seg for en fireårsperiode. UKM 2014 ser likevel at det er lite aktuelt å vurdere kortere valgperioder på grunn de omfattende kostnadene ved kirkevalg, og oppfordrer menighetsråd til å legge til rette for at studenter fortsatt kan sitte i menighetsråd selv om de studerer et annet sted. Dette kan for eksempel gjøres ved å dekke reiseutgifter eller å delta via videokonferanse. Det bør også informeres om, så langt menighetsrådet ser det nødvendig, at det er mulig å trekke seg i løpet av valgperioden.

UKM 2014 mener menighetsrådet bør være i jevnlig kontakt med ungdommen i menigheten og understreker betydningen av ungdomsmedvirkning også der det ikke er valgt inn unge menighetsrådsmedlemmer. Det kan for eksempel etableres en ordning hvor unge får møte som observatør i menighetsrådsmøter med tale- og forslagsrett eller andre ordninger hvor ungdom har jevnlig kontakt med menighetsrådet.

UKM 2014 oppfordrer

Kirkerådet, bispedømmerådenes valgråd og menighetsrådene til å

- gi god informasjon om kirkevalget.

Kirkerådet til å

- bruke denne saken som et ressursdokument i sitt arbeid med utarbeiding av veiledningsmateriale i Kirkevalgets valghåndbok.
- bestille en valgevaluering som undersøker valgdeltakelse for aldersgruppen 15-18 år.
- videreutvikle og bruke www.kirkevalget.no aktivt, herunder til å arrangere nettmøter mellom kandidater og velgere.
- undersøke muligheten for å ta i bruk en valgomat i kirkevalget.
- utarbeide spissede spørsmål som kan hjelpe bispedømmerådenes valgråd med å stille gode spørsmål til kandidatene.

Bispedømmerådenes valgråd til å

- lage tydelige spørsmål som gjør det mulig å klargjøre meningsforskjellene mellom kandidatene.
- arrangere nettmøter mellom velgere og kandidater.

Ungdomsrådene i bispedømmene til å

- jobbe for å øke valgdeltakelsen i aldersgruppen 15-18.
- jobbe for å øke antallet unge medlemmer i menighetsrådene.
- bruke denne saken aktivt som et ressursdokument.

Menighetsrådene til å

- være i kontakt med ungdommen i menigheten for å informere om kirkevalget og menighetsrådets ansvarsområder.

- tenke utradisjonelt for å nå ut til bredden av unge kirkemedlemmer i aldersgruppen 15-18 år
- bruke informasjonskanaler som er aktuelle for aldersgruppen 15-18 år.
- komme seg ut i lokalsamfunnet for å fremme kirkevalget.
- legge til rette for forhåndsstemmegivning ved sentrale møteplasser for unge
- legge til rette for ungdomsmedvirkning, også i menigheter hvor det ikke er menighetsrådsmedlemmer under 30 år.
- utvikle strategier for å nå ulike medlemmer i menigheten.
- legge til rette for at de ulike kandidatene kan presentere seg i forkant av valget
- legge til rette for at personer som midlertidig oppholder seg utenfor hjemsoonet sitt får mulighet til å forhåndsstemme.
- invitere ungdom spesielt til menighetsmøtet
- oppnevne en person under 30 år til menighetens nominasjonskomité.
- menighetenes nominasjonskomité til å sette opp en liste med minst 20 prosent kandidater under 30 år.

Studentprestene til å

- fortsette og legge til rette for forhåndsstemming for studenter.
- formidle betydningen av at studenter stemmer i kirkevalget.

Feltprestkorpset til å

- legge til rette for forhåndsstemming for vernepliktige og andre ansatte i Forsvaret.
- formidle betydningen av at vernepliktige og andre forsvarsansatte stemmer i kirkevalget.

UKM 06/14 Vårt daglege brød

Vedtak

Takk for maten!

Jesus lærte disiplane sine å be: «Gjev oss i dag vårt daglege brød» (Matt 6,11). Sidan den gongen har kristne over heile verda bede denne bønna. Brød og annan mat er livsviktig for oss alle.

Ungdommens kyrkjemøte 2014 (UKM14) har under overskrifta «Vårt daglege brød» drøfta aktuelle problemstillingar til mat og matproduksjon i ei verd med store klimaproblem og urettferdig fordeling av ressursar.

Nyhendemedium melder at norske bønder uroar seg for framtidig mattryggleik, også i Noreg.¹ Norske styresmakter tek til orde for større og færre gardsbruk i Noreg. Samtidig tek FN's ansvarlege for matrett til orde for det motsette, eit initiativ for meir agroøkologi, ei omlegging av landbruksstøtta frå store til små produksjonseiningar.²

Ei støtte til lokal matproduksjon må ikkje misbrukast som eit argument for ein *streng proteksjonisme* som hindrar handel med landbruksvarer frå utviklingsland. Ein kan spørje om det ikkje vil vere betre å produsere maten i andre delar av verda, for eksempel i u-land. Forsking viser at innan år 2030 må den samla matproduksjonen i verda aukast med 30 %.³ UKM14 meiner derfor at det gir lita meining å stille desse målsetjingane opp mot kvarandre ettersom behovet for ei berekraftig utvikling av framtidig matproduksjon gjeld for heile verda (ikkje berre Noreg eller Afrika).

Marknadmekanismar og konkurranse har ført til færre, men større einingar hos vidareforedlingsindustrien og matprodusentane. Lokale arbeidsplassar er gått tapt, og produkt og varemerke har mista si lokale tilknytning når produksjonen blir flytta eller flagga ut. Vi er glade for at samarbeid om sporbarheit av mat og bygging av lokale merkevarer medverkar til å ansvarleggjere og bevisstgjere forbrukaren. Som **kundar og forbrukarar** meiner UKM14 at det er viktig å jobbe for å oppnå dette.

Mat er ikkje noko sjølvsgatt, men ein grunn til at vi skal vere svært takksame og audmjuke, og eit uttrykk for at vi er heilt avhengige av samspelet med naturen rundt oss. For kristne er det ein grunn til dagleg å takke Gud for den maten som er gitt oss.

Å setje seg inn i tema som produksjon, distribusjon, forbruk og kasting av mat er utfordrande. UKM14 meiner det er nødvendig at forbrukarar får eit meir informert og reflektert forhold til desse temaa. Dette området utgjer ein stor del av klima- og miljøproblema i verda. Store globale og nasjonale forhold er her fletta saman med livsstilsspørsmål på det personlege planet.

På grunn av dette er det nødvendig å påverke alle nivå i verdikjeda til å vere medvitne og ta ansvar. Vi vil nå så mange som råd.

¹ <http://www.nrk.no/norge/1.11937214>

² http://www.theecologist.org/News/news_analysis/2566719/un_only_small_farmers_and_agroecology_can_feed_the_the_world.html

³ <http://www.bistandsaktuelt.no/nyheter-og-reportasjer/arkiv-nyheter-og-reportasjer/det-m%C3%A5-koste-%C3%A5-forurens>

Alle auge ventar på

Alle auge ventar på
deg, og du gjev dei mat
i rett tid. Du opnar di
hand og mettar alt
levande med det gode.
(Sal 145, 15–16)

Jesus seier: Eg er livsens
brød. (Joh 6, 48)

Jesus seier: For eg var
svolten, og de gav meg
mat ... (Matt 25, 35)

Derfor vil UKM14 vere så frimodige å dele ei oppskrift som viser nokre ingrediensar og nødvendige steg i retning av meir berekraftig forbruk og matproduksjon.

Oppskrift på berekraftig produksjon og forbruk av mat

Vi trur det er viktig å dele og diskutere gode oppskrifter når det gjeld mat!

Ingrediensar:

1. **Matprodusentar** i heile den mangfaldige verda vår som er glade for og stolte over sjansen til å kunne forvalte og utnytte lokale areal og ressursar. Målet må vere å produsere mat på ein så berekraftig og miljøvennleg måte som mogleg.
2. **Vidareforedling, distribusjon og varehandel** der lokale bedrifter medverkar til å skape eit mangfald av produkt som har tilknytning til lokalmiljøet, og som gjer at vi blir mindre sårbare og mindre avhengige av sentral distribusjon.
3. Vi treng **forbrukarar og matprodusentar** med kunnskap, interesse og høgt etisk medvit om kva verdi maten har, og om ansvaret vårt og korleis vi kan påverke verdikjeda frå jord til bord. Men det må presiserast at nærleik ikkje alltid er det same som berekraft.

Førebuingar:

Alle dei ulike ingrediensane må vere til stades og samhandle om vi skal få ein meir berekraftig matproduksjon. Vi må hjelpe og utfordre kvarandre. Det vil til sjuande og sist alle tene på. Ei marknadstenking der personleg profitt er til skade for andre og miljøet, vil alle tape på i lengda.

Politikarar og styresmakter må skaffe nødvendige rammefaktorar som fremjar ei slik utvikling. Vi må gi politikarane eit tydeleg mandat til å arbeide for meir berekraft: Vi ber ikkje om enda billigare mat! Det eksisterande rammeverket treng etter vår meining ein kritisk gjennomgang, og om nødvendig må vi endre det for å gjere ei berekraftig utvikling mogleg.

Samfunnet må verdsetje og lønne den jobben bøndene gjer for levande lokalsamfunn og landskapsrøkt, mellom anna gjennom dyrehald på beite- og utmarksareal.

Framgangsmåte:

1. **Produsenten** bør, utan å gå på akkord med dei økologiske rammefaktorane og biomangfaldet på staden, produsere og utnytte råvarene mest mogleg. Forholdet mellom produsent og forbrukar må styrkjast vidare, for eksempel gjennom ytterlegare sporbarheit av mat og bygging av lokale merkevarer.
2. **Matindustri og handel i alle ledd** av verdikjeda til maten må framleis arbeide for å redusere det store problemet med matkasting.⁴ Etableringa av Matsentralen⁵ i Oslo har ført til at 600 tonn med overskotsmat det siste året er vidareformidla til humanitært arbeid i frivillige organisasjonar. Slike ordningar trengst fleire stader i landet. Samtidig har store delar av matvarehandelen fått pålegg om å kaste eller destruere fullt brukande mat, for eksempel

⁴ Som prosjektet *ForMat* (<http://www.nhomatogdrikke.no/format>)

⁵ Sjå <http://www.matsentralen.no/>

fordi han er gått ut på dato. UKM 2014 meiner dette er etisk forkasteleg, og at butikkane bør ha høve til å selje varene til nedsett pris eller gi maten bort til humanitære formål. Det må òg leggjast meir vekt på dei økonomiske og miljømessige kostnadene ved lang transport og overdriven emballering av matvarer.⁶

3. Vi er glade for at fleire støttar opp om **lokale produsentar** og **initiativ** som matkooperativ⁷, andelsbruk⁸ og andre kreative måtar for å skape medvit om mat og nært forhold mellom forbrukar og matprodusent.
4. I eit demokrati ligg hovudansvaret for ei slik utvikling til sjuande og sist på kvar og ein av oss, både som **kunde, forbrukar og veljar**.

Som forbrukarar må alle skaffe seg meir kunnskap om mat og matproduksjon:

- «Best før» tyder for eksempel ikkje «giftig etter». Det blir kasta 300 000 tonn mat i Noreg kvart år. Dette utgjer drygt 70 kg pr. person, og svarar til ei mengd mat som vil kunne hindre underernæring hos nesten fem millionar menneske. Dette må reduserast til eit absolutt minimum.
- Som forbrukarar er vi utfordra til å vise større vilje til å betale ein pris for maten som ikkje er til skade for miljø og berekraft. I dette ligg òg at den som produserer maten, må få nødvendig lønn for jobben, anten det er i Noreg eller i eit utviklingsland – jf. Fairtrade.
- Kjøttforbruket vårt medverkar sterkt til klimautsleppa. Dersom alle nordmenn kuttar ned på kjøttforbruket og for eksempel et éin vegetarmiddag meir i veka, minskar vi utsleppa med ei mengd som svarar til utsleppa frå 200 000 bilar.⁹ Derfor meiner vi at vi alle har eit felles ansvar for kjøttforbruket vårt.

Vi bør bruke nok tid på å lage til, nyte og verdsetje maten som den gáva han er.

Serveringstips:

UKM14 meiner at kyrkja kan og må medverke til å setje søkjelys på eigenverdien av skaparverket og det ansvaret vi som menneske har for både å vere ein integrert del og samtidig ein ansvarsmedviten forvaltar av mangfaldet i skaparverket. Allereie i skapingsforteljningane i Bibelen ber Gud oss menneske om å dyrke og passe hagen hans. Matproduksjon og forbruk er del av eit større bilete av forholdet vårt til klima, miljø, rettferd og berekraft. Vi treng å bli minte om at vi er komne av jord og skal bli til jord igjen. Samtidig er vi del av ei global kyrkje og har eit ansvar for syskena våre i andre delar av verda. Det er svært gode argument for at «trade, not aid»¹⁰ òg medverkar til den mest berekraftige utviklinga i fattige land. Derfor har Den norske kyrkja og Kirkens Nødhjelp vore engasjerte i slike spørsmål, mellom anna gjennom etablering og drift av Stiftelsen Fairtrade og Initiativ for Etisk Handel.¹¹

⁶ Også frakt og produksjon av emballasje har eit betydeleg klimafotavtrykk.

⁷ Sjå f.eks. <http://www.nrk.no/ostlandssendingen/dugnadsand-for-okologisk-mat-1.11454575>

⁸ Sjå f.eks. <http://www.overlandel.no>

⁹ «Spis flere kjøttfrie middager». Kampanjemateriell *Framtiden i våre hender* 2014.

¹⁰ Sjå f.eks. <http://www.globalization101.org/trade-not-aid/>

¹¹ Sjå <http://www.fairtrade.no>, <http://www.etiskhandel.no/>

Som kyrkje kan vi feire Guds gåver, for eksempel gjennom tradisjonen med å feire hausttakkefest. Andre kyrkjelydar har ein «kyrkjeleg kjøkkenhage» – ut frå kva lokale forhold gir rom for. Uavhengig av dette kan vi vise veg gjennom

ansvarsmedviten handling i vår eiga drift, for eksempel gjennom å vere grønne kyrkjelydar eller Miljøfyrtårn.¹² **UKM14 oppfordrar alle kyrkjelydar** til å ha fokus på dette arbeidet, og til å vere kreative i både ord og handling, fest og protest.

UKM14 set pris på at det omsider blir laga ein klimarekneskap og handlingsplan for klima, miljø og rettferd for heile Den norske kyrkja. Alle **kyrkjelydar, fellesråd, bispedømme og kyrkja sentralt** har eit felles ansvar for å delta og medverke til gode samarbeidsrutinar rundt dette. UKM støttar kyrkja i samarbeidet med andre om slike spørsmål, som for eksempel med miljøorganisasjonar, fagforeiningar og bondeorganisasjonar i Klimavalgalliansen.

UKM14 oppfordrar Kyrkjerådet til å arbeide vidare med utfordringane vi reiser i dette dokumentet, knytte til matproduksjon og forbruk saman med både styresmakter, næringsorganisasjonane og handelsnæringa. UKM14 utfordrar Kyrkjemøtet til å setje dette temaet og vilkåra for primærnæringane i Noreg og verda på dagsordenen, og ber om at ein nyttar alle høve til å føre sakskomplekset vidare i heile den kyrkjelege organisasjonen. Vi håper at dette dokumentet kan vere ein ressurs vidare i denne prosessen.

Vel unnt!

¹² Sjå <http://www.gronnkirke.no>

Uttalelse om Fremtidsombud

Ungdommens Kirkemøte (UKM) har tradisjon for å uttale seg i saker som har både kirke- og samfunnspolitisk slagkraft, blant annet gjennom sakene *Bærekraftig forbruk* (UKM-sak 04/12) og Kirkens engasjement for Menneskerettigheter (UKM 03/13). Gjennom disse sakene, og gjennom arbeidet med saken *Vårt Daglige Brød* (UKM 06/14) har Ungdommens Kirkemøte sett viktigheten av å sikre en mer langsiktig politikk på bærekraft og miljø. Organisasjonen Spire er pådrivere i arbeidet med å opprette et Fremtidsombud, til nå har 30 forskjellige organisasjoner stilt seg bak kampanjen. (www.framtidsombud.no)

Framtidsombudet skal være en politisk uavhengig institusjon med mulighet og kompetanse til å etterse at norsk politikk har et langsiktig perspektiv og ikke vil gå på bekostning av kommende generasjoners muligheter, et ansvar som er nedfelt i grunnloven.

www.spireorg.no

UKM2014 registrerer at ønsket om hurtig avkastning ofte går på bekostning av langsiktige bærekraftige løsninger, og mener vi som kirke har et ansvar for å forvalte skaperverket og være en motkultur som uttalt i UKM 04/12: « Som kristne er vi kalt til å kjempe for det gode. Samtidig ser vi at vi selv er en del av strukturer og ordninger som er destruktive for jorden vår. Slik står vi alltid i en kamp mellom Guds gode vilje og synden i oss. I denne kampen er Jesus vårt forbilde og læremester. Jesus henvendte seg til makthavere og kritiserte sosiale strukturer som holdt mennesker nede. I vår etterfølgelse av Ham, utfordres også vi til å kjempe for det gode i samfunnet.»

På denne bakgrunn vil UKM14 derfor støtte arbeidet med opprettelsen av Fremtidsombudet og oppfordrer Kirkemøtet til å gjøre det samme.

UKM 07/14

Innspill til evaluering av gudstjenestereformen

UKM-vedtak (sak05/03) om «Hva slags gudstjeneste vil vi ha?» satte fortløp i prosessen om revisjon av gudstjenesten. UKM ba da Kirkerådet arbeide for en mer fleksibel høymesse- og gudstjenesteordning. Den gang opplevde unge at når de kom med sine innspill, forslag og initiativ til gudstjenestearbeidet var det vanskelig å bli involvert. I saken fra 2003 sa UKM: «UKM ber Kirkerådet jobbe for en mer fleksibel høymesse- og gudstjenesteordning. Vi foreslår at man kan ta utgangspunkt i en grunnstruktur som skal være den samme i alle gudstjenester. I tillegg bør man tilstrebe et sett av kjerneverdier. Videre kan uttrykksformer for de ulike ledd tilpasses lokale behov og ressurser osv.». Begrunnelsen for fleksibilitet var blant annet «for å muliggjøre større medvirkning fra menighetens medlemmer i gudstjenesteplanleggingen og gjennomføring. Dette er egentlig et spørsmål om gudstjenestens eierforhold, der målet må være at hele menigheten eier og deltar i gudstjenesten.»

Det er nå ti år siden reformarbeidet om ny gudstjenesteordning startet, og tre år siden reformen ble innført i alle menigheter i Den norske Kirke. Nå skal gudstjenestereformen evalueres frem mot Kirkemøtet i 2017. Når evalueringsprosessen starter, er det viktig at intensjonen fra UKM03 er friskt i minne. UKM14 er utfordret til å komme med innspill og spørsmål til evalueringen. Andre instanser er også utfordret til dette med andre fokuspunkter. Vi velger derfor i vårt dokument å fokusere på de unges perspektiv.

I dokumentet har vi valgt å ta utgangspunkt i de tre kjerneverdiene til reformen; fleksibilitet, involvering og stedegngjøring. Dokumentet tar for seg noen utfordringer og muligheter rundt disse tre kjerneverdiene med tilhørende spørsmål som innspill til evalueringens utforming.

UKM14 henviser også til en egen resolusjon om gudstjenestereformen (UKM09/14) som kan brukes som et ressursdokument ved evalueringen av reformen.

1 **Fleksibilitet**

Gudstjenestereformen har lagt til rette for større fleksibilitet i menighetenes gudstjenester. Det er utviklet et forholdsvis stort og variert materiale for bruk i gudstjenesten. Hvert menighetsråd har vedtatt en lokal grunnordning. Denne inneholder vedtak om hovedgudstjenesten og andre typer gudstjenester. Når ordningen først er vedtatt og godkjent av biskopen, skal den i hovedsak følges, men gudstjenestelederen (fortrinnsvis presten) kan, på bakgrunn av sitt faglige skjønn, bytte ut enkeltelementer til enkeltgudstjenester.

Den lokale grunnordningen var ment å gjøre hovedgudstjenesten mer fleksibel, likevel opplever enkelte i UKM14 at denne fleksibiliteten ikke har blitt utnyttet til det fulle. Vi ønsker særlig å trekke frem noen utfordringer.

Fleksibilitet innebærer å kunne dra nytte av ressurser og samarbeidsmuligheter i prostier og bispedømmer. Noen steder kan dette være spesielt hensiktsmessig i ungdomsarbeidet og det kan bidra til å øke engasjementet for gudstjenestedeltagelse og involvering av ungdom.

Fleksibilitet innebærer også fleksibilitet i tidspunkt for gudstjenesten. UKM14 oppfordrer menighetene til å våge å tenke nytt og kreativt om enkelte tidspunkter for gudstjenester og vurdere muligheten for å av og til ha høymessen som en kveldsgudstjeneste, eller jobbe med andre lokale tilpasninger når det gjelder sted og tid.

Ønsket om større fleksibilitet og større muligheter for å benytte ulike musikalske sjangere var viktige utfordringer fra UKM03. Disse utfordringene er tatt videre inn i gudstjenestereformen og må nå evalueres. Fleksibilitet innebærer mangfold og variasjon i musikalske uttrykk både i valg av salmer, instrumenter og i liturgisk musikk. Variasjon i kirkemusikken åpner for ulike trosuttrykk og det musikalske uttrykket er betydningsfullt for opplevelsen man har av gudstjenesten. Variasjon og fleksibilitet på dette punktet innebærer å lære nye sanger og å hente gamle salmer fra den rike salmeskatten. Dette kan gjøres ved å benytte den nye salmeboken og andre musikkverk. Samtidig kan det være en utfordrende balansegang å kombinere tradisjonelle salmer og nye sanger, fordi dette er ulike musikalske uttrykk som ikke ligger inne i kirkemusikerutdannelsen. Menighetene trenger dyktige kirkemusikere som kan utnytte flere musikalske uttrykk og samarbeide med andre aktører. Derfor mener UKM14 at det er viktig at dette reflekteres inn i kirkemusikerutdannelsen.

Spørsmål til evalueringen:

- UKM14 mener fleksibiliteten i gudstjenesten er viktig. Hva slags betydning har dette i menigheten, og hvordan kommer dette til uttrykk?
- Hvilke muligheter ligger i denne fleksibiliteten lokalt?
- Hvordan kommer fleksibiliteten i gudstjenestearbeidet til uttrykk i den lokale grunnordningen?
- I hvor stor grad oppleves gudstjenesten fleksibel lokalt?
- I hvilken grad benyttes sanger utenfor salmeboken?
- Hvordan innhentes salme- og sangforslag fra menigheten?
- Hvordan håndterer menigheten ulike meninger med hensyn til salme- og sangvalg, tidspunkt, sted og andre utfordringer og muligheter fleksibiliteten kan føre til?
- I hvor stor grad er potensielle ressurser utforsket og tatt i bruk?

2 Involvering

UKM14 ønsker å løfte frem at det er mange ulike måter å involvere unge i gudstjenesten og at involvering og deltakelse i gudstjenestearbeidet er viktig for troen. Det er viktig at barn og unge blir sett på som deltagere og sentrale aktører i gudstjenestearbeidet. Dette gjør at menighetene må tenke bredt om involvering. Det innebærer alt fra konkrete enkeltoppgaver i gjennomføring av den enkelte gudstjeneste til involvering i hele prosessen med gudstjenesteplanlegging.

Vi mener det er viktig med en strategisk og langsiktig satsning på involvering og deltagelse av unge i gudstjenestearbeidet. Gode rutiner må videreutvikles i den enkelte menigheten. I noen menigheter kan det være en utfordring å få til dette i praksis, og lokale forhold og kapasitet vil spille inn i involveringsprosessene. Når flere mennesker er med i planlegging og gjennomføring av en

gudstjeneste, blir arbeidet mer tidkrevende. Likevel mener UKM14 at det er helt avgjørende at unge involveres i dette arbeidet og at menighetene jobber med hvordan man på en enkel måte kan involvere gudstjenestemedarbeidere, og lage rutiner for reell involvering av unge. Vi mener det er viktig at nettopp unge blir utfordret til å være med i gudstjenesteplanlegging, og til å sitte i gudstjenesteutvalg og gudstjenestegrupper. Vi mener gudstjenesteutvalg på lik linje med andre råd og utvalg i Den norske kirke skal tilstrebe 20 prosent deltakelse av unge under 30 år.

UKM14 ønsker at ungdom blir tatt på alvor og gitt tillit i gudstjenesteutformingen. Unges involvering og deltagelse i gudstjenesten må være en del av hele menighetens gudstjenesteliv og ikke bare på egne ungdomsgudstjenester. Dessverre opplever noen unge at involveringen i gudstjenesten er som å være på «utstilling» for menigheten fremfor at de er reelt involvert. Ungdom er en selvfølgelig del av menigheten, derfor skal de ikke bare ha egne ungdomsgudstjenester, men være fullverdige involverte deltagere i høymessen.

Vi ser at det ikke ble gitt noen retningslinjer om hvem som skulle delta i utarbeidelsen av lokal grunnordning i heftet «Sammen for Guds ansikt» (Planlegging av det lokale gudstjenesteliv). Det har flere steder ført til at unge ikke har blitt regnet med eller blitt hørt med tanke på hvordan gudstjenestene skulle utformes. UKM14 mener det er viktig i prosessen fremover at unge involveres i menighetenes gudstjenesteutvalg. Dette er svært viktig, særlig med tanke på at den lokale grunnordningen skal evalueres og justeres i menighetene hvert 2 til 4 år.

Spørsmål til evalueringen:

- UKM14 mener unge skal involveres i gudstjenestearbeidet. Hva tenker menigheten om unges plass i gudstjenesten og lokalmenigheten?
- Hva tenker menigheten om involvering? Hvilke strategier har menigheten?
- Hvordan kan en strategisk og langsiktig plan om involvering i menigheten utformes?
- På hvilken måte tenker menigheten strategisk om ung deltagelse i gudstjenestearbeidet?
- Hvordan vurderer dere barn og unges mulighet til deltakelse og involvering i høymessen?
- I hvilken grad opplever menighetens unge at de blir tatt på alvor og blir gitt tillit i gudstjenestearbeidet?
- På hvilken måte kan gudstjenestegrupper være med på å bygge en relasjon mellom ungdom og ansatte?
- Hvilke grep gjøres for å involvere flere av de døpte i menigheten?

3 Stedegjøring

Stedegjøring handler om lokale muligheter for å sette sitt preg på gudstjenesten. Dette kan innebære å se mulighetene i lokalsamfunnets historie, kultur og kontekst. I den faste liturgien er muligheten for stedegjøring sterkest vektlagt i forbønnen, men også på mange andre måter i en gudstjeneste. Valg av musikalsk uttrykk, tekster, preken og liturgi er noen eksempler på stedegjøring. Gudstjenesten er et lokalt uttrykk i tiden og slik sett en stedegjøring i seg selv. Mange opplever at kravet til kompetanse og innblikk i gudstjenestearbeidet er på et nivå som gjør det vanskelig å få eierskap til gudstjenesten.

UKM14 mener terskelen for deltagelse på gudstjenesten er for høy. Det må jobbes for at hele menigheten føler seg hjemme, sett og hørt i, og under gudstjenesten uavhengig av hva man kan fra før om hvordan gudstjenesten er.

Vi registrerer at gudstjenestereformens fleksibilitet og stedegengjøring reiser nye utfordringer i gudstjenestelivet. Store variasjoner fra menighet til menighet kan føre til fremmedgjøring. UKM14 mener dette særlig gjelder den liturgiske musikken. Det å ikke kunne synge med på de liturgiske leddene kan oppleves vanskelig. En løsning kan være å samarbeide lokalt om felles liturgisk musikk. Da unngår man at stedegengjøringen blir så stor at den blir fremmedgjøring. Det vil være ulikt fra sted til sted om det er naturlig å samarbeide prostivis eller på andre måter.

Vi mener det er større muligheter for stedegengjøring og variasjon i tekstvalg i liturgien uten at det vil føre til fremmedgjøring. Reformen har bidratt til at gudstjenesten i større grad kommuniserer med menigheten gjennom et fornyet språk. Det er viktig at denne friheten og mulighetene som nå ligger i reformen beholdes. Når evalueringen skal utformes, er det svært viktig at man evaluerer gudstjenestens liturgi og gudstjenestens liturgiske musikk hver for seg.

I evalueringen er det viktig å ha et spesielt fokus på gudstjenestens musikk. UKM14 mener det er viktig at valgfriheten opprettholdes og at evalueringen ikke fører til en begrensning i valgfriheten i liturgien. Liturgisk musikk og liturgiske ord er to forskjellige anliggender og reiser to ulike sett med spørsmål. Der den nye liturgiske musikken har bidratt til at færre kan melodiene, mener vi at dette ikke gjelder utforming av bønner og liturgiske ledd.

UKM14 mener relasjonsbygging er grunnlaget for alt gudstjenestearbeid. De ansatte har et spesielt ansvar for å legge til rette for rekruttering til gudstjenestegrupper. Ved å arbeide med relasjonene og de ressursene en har i lokalområdet, vil både kirke og gudstjenesteliv berikes. Gjennom dette kan også gudstjenestereformens mulighet for å tenke menighetsutvikling virkeliggjøres. Dette kan bidra til å virkeliggjøre det kristne felleskapet, mennesker imellom - og mellom menneskene og Gud.

Spørsmål til evalueringen:

- Hvordan skjer stedegengjøring i deres menigheter?
- På hvilken måte kan stedegengjøring være en kilde til forankring og nyskaping?
- UKM14 mener stedegengjøring har ført til nye utfordringer med hensyn til fremmedgjøring. Hvordan har den liturgiske musikken bidratt til så mye stedegengjøring at man ikke kjenner seg igjen i gudstjenesten?
- Hva skal til for å oppleve enhet i Den norske Kirkes gudstjenester?
- Hva skal til for å kjenne seg igjen fra et sted til et annet sted?
- Hvilke utfordringer har de forskjellige liturgiske melodilinjene ført med seg?
- Hvordan kan samarbeidet om felles liturgisk musikk utformes?
- Hvordan følger de ansatte i menigheten opp sitt ansvar for relasjonsbygging i menigheten?
- Hvordan kan gudstjenestelederen bidra til å senke menighetens terskel for å gå på gudstjeneste?

Resolusjon

Gudstjenestereformen

UKM 2014 har blitt invitert til å komme med innspill til evalueringen av gudstjenestereformen. I sak 07/14 gjør vi dette, og saken oversendes Kirkerådet som et innspill til evalueringsprosessen. UKM 2014 har behov for å løfte noen poeng om hvordan gudstjenestereformen har tatt form som ikke nødvendigvis hører hjemme i sak 07/14. Som nevnt sendes sak 07/14 til Kirkerådet, men denne resolusjonen sendes bredere ut i Den norske kirke.

Det har nærmest blitt en opplest og vedtatt sannhet at gudstjenestereformen har sitt utgangspunkt i sak 05/03 "Hva slags gudstjeneste vil vi ha?". I UKM-saken i 2003 ble bakgrunnen beskrevet: *"I mai 2001 ba Kirkerådets Nemnd for gudstjenesteliv om å utrede spørsmålet om større fleksibilitet i høymessen. Når UKM igjen tar opp dette spørsmålet er det for å få fortgang i denne prosessen, samt å si noe om hvilken retning vi mener arbeidet bør ta."*

UKM-saken i 2003 traff en prosess som hadde foregått over lengre tid i kirken. Det hadde allerede vært en del forsøksliturgier og Bispemøtet hadde hatt dette som sak. Finn Wagle hadde dessuten skrevet en betenkning (1999/2001). Vedtaket fra UKM 2003 møtte derfor et behov i kirken, men var altså ikke igangsetteren av gudstjenestereformen.

Finn Wagle skriver: *De (UKM 2003) ønsker et oppbrudd fra en holdning til gudstjenesten som er for regelstyrt til det de kaller en mål og kompetansestyrt ordning. De er opptatt av gudstjenestens grunnstruktur og hvilke faste ledd som alltid skal være med. De er opptatt av at gudstjenesten er for deltakere og utfordrer til større deltakelse. Og de vil styrke gudstjenesten stedegne karakter.*

UKM 2014 mener at gudstjenestereformen slik den tok form ikke kan sies å være helt i tråd med det UKM 2003 ønsket.

Man ønsket altså en større fleksibilitet i høymessen med **mindre regler**. Det kan argumenteres for at gudstjenesten har blitt **mer regelstyrt** etter den nye reformen, enn den var i ordningen fra 1978 og at vi har fått **en liturgireform, innbakt i en gudstjenestereform**. Det var større mulighet for fleksibilitet i det som ble kalt "spesialgudstjenester", enn slik det er i dag – hvor man er nødt til å få godkjent en fast liturgi for flere år fremover i tid av biskopen.

Det UKM 2014 ønsker er **større frihet i gudstjenestens form og innhold**, spesielt i musikalske uttrykk samt at enkelte liturgiske ledd skal kunne varieres i uttrykksform. Dette har blitt ivaretatt noe igjennom økt stedegngjøring, likevel har det kun blitt bestemte alternativer en kan velge mellom og **det kan stilles spørsmål ved om den fleksibilitet som var ønsket har blitt oppnådd**. Økt stedegngjøring var noe 2003 ønsket, og UKM 2014 ser at reformen har vært i tråd med dette. Meningen var å kunne ha friere tøyler til å tilpasse gudstjenesten slik at den vil føles aktuell for medlemmene i menigheten. En del steder ivaretar egne gudstjenestegrupper tanken om stedegngjøring og ung involvering, men dette gjelder på langt nær alle menigheter i landet. Dette gjør at gudstjenestereformen har variert svært mye avhengig av hvordan involvering av ungdom i planlegging og gjennomføring av gudstjeneste fra før.

UKM 2014 oppfordrer alle menigheter, prester, kantorer med flere til å ta med anliggende fra denne resolusjonen ved evaluering av gudstjenestereformen og jobbingen videre lokalt.

UKM 2014 ønsker å løfte frem **viktigheten av å ha fleksibilitet og valgfrihet** i valg av musikk og uttrykksformer.

UKM 2014 oppfordrer **alle menigheter til å jobbe videre med unges og andres involvering** gjennom egne gudstjenestegrupper.

UKM 2014 poengterer at det ikke var UKM 2003 som var utgangspunktet for gudstjenestereformen.

UKM 08/14

Et verdig liv – skapt i Guds bilde

”Hun sa at hun hadde en talehemning, men for meg hadde hun en av de største stemmene jeg har hørt”.

Torill Edøy¹ hadde seminar på UKM 2014. Dette er en av delegatenes reaksjon.

En kirke for alle

I august 2014 kom en rapport fra Ungdata (NOVA) som viser at dagens ungdomsgenerasjon er veltilpassede, hjemmekjære og de aller fleste er fornøyd med egen helse og trives på skolen. Samtidig viser rapporten at mange unge opplever et stort press om å lykkes på skolen, ha mange venner og en vel trent og slank kropp. Mange av oss opplever et krav om at vi skal være ”superflinke”.

Alle mennesker er skapt i Guds bilde og har en uendelig stor verdi. I Bibelen beskrives alle kristne som lemmer på Jesu kropp (1.Kor. 12). Vi har ulike funksjoner, men vi hører sammen og trenger hverandre. Vi bidrar på ulike måter. Selv om noen av oss trenger mer tilrettelegging enn andre, er alle sammen umistelige. Det at vi ikke er ”supermennesker”, gjør oss ikke mindre ”Jesu kropp”.

UKM2014 vil understreke at *alle* lemmene på Jesu kropp er viktige, og derfor må vi jobbe for at det kan bli så lett som mulig å si ifra om sine ulike behov i kirken. Når mennesker kommer med sine behov må kirken også være forberedt på å møte den enkelte.

I kirken skal ingen oppleve at de må være ”superflinke”, ”superkristne” eller ”perfekte”. I kirken skal alle mennesker oppleve at de blir møtt som den de er, og at de kan få lov til å bidra på hver sin måte. Kirkens fellesskap er for alle mennesker!

Vi må våge

Når vi møter mennesker som er annerledes enn oss selv, er det lett å bli redd. Mange av oss frykter det som er fremmed, og det kan være lett å heller være sammen med de menneskene vi opplever ligner på oss.

UKM 2014 vil understreke at alle mennesker er mer enn det vi kan se på utsiden! Vi må tørre å møte hverandre og ikke la for eksempel en funksjonshemming definere oss selv og andre. Vi må få muligheten til å definere oss selv. Det er ikke slik at alle med brunt hår liker det samme, og det er ikke slik at alle som sitter i rullestol nødvendigvis er venner.

Mennesker med ulike synlige funksjonshemminger kan oppleve at andre behandler dem spesielt uten at de selv ønsker det. Noen har utfordringer som ikke er synlige på utsiden, men som kan gjøre at vi trenger særlig tilrettelegging i kirken. Dette kan for eksempel handle om sosial angst eller andre

¹ Torill Edøy er rådgiver for funksjonshemmede i kirken i Kirkerådet. På UKM14 hadde hun seminaret «På min måte» der hun blant annet viste filmen «Fra Edøy til verden».

psykiske og fysiske utfordringer. Hva slags tilrettelegging enkeltpersoner trenger, varierer veldig og det må være opp til den enkelte å definere hva slags behov han eller hun har.

Mens noen for eksempel har behov for ekstra kontaktpersoner og trygge rammer, trenger andre større skrift i programark, glutenfritt brød eller plass til rullestolen i kirkerommet.

For mange kan det være vanskelig å si ifra om at en har behov for tilrettelegging. Det kan handle om at vi ikke vil være til bry og ødelegge for andre. Andre kan også være lei av å kjempe for rettigheter de har krav på. For å finne ut hvilke behov eller ønsker den enkelte har, må vi tørre å snakke sammen og ha en dialog med hverandre. Da kan den som har behov for noe få lov til å uttrykke dette selv. Når vi blir kjent med mennesker, oppdager vi at de er annerledes enn det førsteinntrykket og de fordommene vi har. I en dialog med den enkelte kan vi oppdage at noen både har behov og ressurser som vi ikke visste om.

UKM 2014 vil understreke at alle mennesker er ressurser fordi vi er de vi er, og har noe å bidra med i fellesskapet. Ingen får til alt, men alle får til noe og sammen får vi til mye. Det er viktig at medarbeiderskap og deltakelse i demokratiet ikke er forbeholdt noen få, men er tilgjengelig for alle som vil engasjere seg slik i kirken.

Vi må handle

For at kirkens fellesskap skal være for alle, trenger vi at det legges til rette for de av oss som har ulike funksjonsnedsettelse. Det å tilrettelegge for alle er ikke bare enkelt; det krever noe av oss som kirke-, organisasjoner og enkeltmennesker. Det krever noe av oss, og kan for noen oppleves som en belastning. Da er det viktig å huske på at fellesskapets mangfold ikke er en unntakstilstand, men en del av et normalt fellesskap.

Som kirke må vi må være forberedt og ha gode, praktiske og forutsigbare ordninger og ansvarsstrukturer som ivaretar alle. Dette gir trygghet. Ledere i menighetene må være tydelige på at kirken skal tilrettelegge for alle mennesker, og at det er et felles ansvar. Unge som har lederansvar må også få vite om hva de kan gjøre for å tilrettelegge. Det finnes mye godt ressursmaterieill tilgjengelig, blant annet om forholdet til helse- og omsorgstjenesten.² UKM 2014 vil også minne om at universell og individuell tilrettelegging for alle er et krav i Trosopplæringsreformen.³

Som enkeltmennesker er det utrolig viktig at vi stiller opp for hverandre. Vi må våge å snakke sammen, og vi må våge å hjelpe hverandre praktisk.

UKM 2014 vil igjen understreke betydning av at alle lemmene på Jesu kropp er viktige, og at kirkens kall til enhet inkluderer alle mennesker!

² "Samhandling mellom helse- og omsorgstjenesten i kommunene og tros- og livssynssamfunn" utgitt av Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn og Helsedirektoratet, Oslo:2013.

³ "Trosopplæring og konfirmasjon med like muligheter for alle" utgitt av Kirkerådet og Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon. <http://www.ressursbanken.no/wp-content/uploads/2014/02/Trosopplaring-og-konfirmasjon-med-like-muligheter-for-alle.pdf>

UKM 2014 vil utfordre:

oss alle til å

- tørre å ta den plassen vi har i det kristne fellesskapet
- være åpne og fleksible i møte med andre mennesker
- prate med mennesker, istedenfor å anta at vi vet hva de tenker og hva de har behov for
- si ifra om egne behov for tilrettelegging
- stille opp for dem av oss som trenger praktisk hjelp
- huske på at fellesskapet vårt er mangfoldig

menighetene i Den norske kirke og barne- og ungdomsorganisasjonene til å

- følge opp sine forpliktelser til universell og individuell tilrettelegging av trosopplæringen og jobbe med temaet på andre arenaer i menighet og organisasjon, på ungdomsarrangement og i konfirmasjonsarbeidet⁴
- informere om tilrettelegging på en åpen og ansvarlig måte ovenfor ledere i menigheten
- ha en bevisst holdning om hvordan en informerer om tilrettelegging for alle når en inviterer til arrangement
- utvikle tiltak for utviklingshemmede gjennom grupper som for eksempel "Tro og lys"⁵

fellesrådene i Den norske kirke til å

- følge opp sine forpliktelser til universell utforming av kirker

Kirkerådets avdeling for kirkeordning til å

- legge til rette for alle menneskers valgdeltakelse og engasjement. Det kirkelige demokratiet skal representere hele kirken, dette inkluderer også mennesker med ulik grad av funksjonsevne. Dette må ikke forstås slik at noen mennesker blir brukt som alibi, eller blir begrenset til å representere en gruppe mennesker.
- legge til rette for at alle mennesker har like forutsetninger for å stille som kandidater til rådene, ha tilgang på valgmateriell og gjennomføre selve valget.

UKM2014 utfordrer Helseministeren til å

- jobbe for at mennesker med funksjonshemninger skal slippe å kjempe for å bevise at de trenger tilrettelegging.

⁴ Her finnes det mye og godt ressursmaterell. Dere kan for eksempel se: "Samhandling mellom helse- og omsorgstjenesten i kommunene og tros- og livssynssamfunn" utgitt av Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn og Helsedirektoratet, Oslo:2013.

"Trosopplæring og konfirmasjon med like muligheter for alle" utgitt av Kirkerådet og Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon. <http://www.ressursbanken.no/wp-content/uploads/2014/02/Trosopplaring-og-konfirmasjon-med-like-muligheter-for-alle.pdf>

"Deltakelse og tilhørighet. Inkludering av mennesker med utviklingshemning i tros- og livssynssamfunn." utgitt av Kirkerådet, Norges Kristne råd og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Oslo:2007

⁵ **Tro og Lys** er en internasjonal, kristen, [økumenisk](#) bevegelse for mennesker med [utviklingshemning](#), deres familier og venner. Organisasjonen arbeider for at utviklingshemmede og deres familier skal finne sin plass i kirke og samfunn.

DEN NORSKE KIRKE

Ungdommens kirkemøte 2014

UKM 09/14 **Tema til UKM 2015**

Vedtak:

Mer himmel på jord/Meir himmel på jorda

Dette er visjonen for Den norske kyrkje 2015-2018 som blei vedtatt på Kyrkjemøtet i 2014 . Visjonen skal vere ein inspirasjon som viser retning for det vi driv med i kyrkja. Det er eit mål at visjonen kan bli verkeleggjort i heile Den norske kyrkje.

Organisasjonar, ungdomsråd i bispedøma og ungdomsting utfordrast til å hansama temaet i sin samanheng. Handsaminga og vedtak blir sendt til Ufung som innspel i planlegginga av UKM 2015.

Visjonsdokumentet ligg på nett:

Nynorsk: http://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkemotet/2013/visjon_15_18_nynorsk.pdf

Bokmål: http://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkemotet/2013/visjon_15_18_bokmaal.pdf

Disse var med på UKM14

Oslo

Anja Kile Holtermann
Hannah Bekkelund

Oslo, Døvekirken

Minh Hung Lu
Torill Hagebø (observatør)

Borg

Elise Sunby-Brun
Sebastian Isaksen

Tunsberg

Tine Hansen Ask
Ola Sørensen
Marit Nygård Halvorsen (KM14)

Sør-Hålogaland

Victoria Tobiassen
Benedicte Steinbakk
Lajla Kristine Lifjell (samisk)

Bjørgvin

Sunniva Hadland Bøthun

Nidaros

Kevin Hoel Tårnås
Silje Håve Smørvik

Hamar

Einar Østerhagen
Ingvild Sætrang
Marit Stave (observatør)
Anne-Lise Brenna Ording (BDR)

Møre

Fredrik Rafteseth
Elias Nicolai Øyehaug Opsvik

Stavanger

Agnes Sesilia Andersen
Ina-Helene Idsal

Nord-Hålogaland

Marit Skjerping Dahl
Gulli Henriette Nilsen

Agder og Telemark

Karen Helene Bøhn Melhus
Ingvild Sagedal

KFUK-KFUM

Børge Hatch Fure
Ingeborg Holberg (KM14)

KFUK-KFUM speiderne

Klara Marie Borud

Changemaker

Anne May Agerup

Ung Kirkesang

Madelène Leidland
Elisabeth Sydevold (observatør)

ACTA

Espen Holm

NLM-Ung

Christian Bredvei Gusland

Feltprestkorpsset

Ingjerd Ropeid Andreassen (Sekretær)

Ufung

Sondre Karstad
Frøydis Ingjerdingen
Håkon Øvrebø
Knut Zakariassen
May Jønsson Botnvik
Mari Haave Dvergsdal

Tolker

Nina Skogheim Endrerud
Guri Holtungen
Joachim Weyns

Sekretærer:

Janne Dale Hauger (Mellomkirkelig råd/KUI)
Andreas Henriksen Aarflot (Kirkerådet)
Gunnild Nordgaard Hermstad (Prest i Oslo)
Hans Jürgen Schurre (Kirkerådet)

Ungdomsrådgivere

Ole Martin Thelin (Tunsberg)
Halvard Bjørkås (Hamar)
Petter Rønneberg (Oslo)
Torfinn Wang (Bjørgvin)
Christfried Kaul (Møre)
Jorun Uglem (Nidaros)

Annen stab

Paul Erik Wirgenes (Kirkerådet)
Kristine Aksøy (Kirkerådet)
Randi Langkaas (Kirkerådet)

Gjester

Kristian Knapstad (KFUK-KFUM)
Hallgeir Elstad (Teologisk fakultet)
Anne Skoglund (Presteforeningen)
Anne Beth Gilja Johansen (Misjonshøgskolen)
Harald Skarsaune (Kirkelig Undervisningsforbund)
Kristin Brandsæter (Skjærgårds LIVE)
Hans Kristian Skaar (NLM-UNG)
Heidi Furustøl (KFUK-KFUM speiderne)
Espen Andreas Hasle (ACTA)
Dorrit Vignes Isaksen (NMS-U)
Tom Ofrim (Feltprestkorpsset)
Vidar Haanes (Menighetsfakultetet)
Gaute Brækken (Kirkelig Ressurssenter mot vold og overgrep)

Bibeltimer/seminar:

Helga Haugland Byfuglien (Ledende biskop)
Per Arne Dahl (Biskop i Tunsberg)
Torill Edøy (Kirkerådet)
Marianne Rauboti Viken (Ledsager)
Mari Gjengedal (Spire)

Stands:

Andreas Fosby (Teologisk fakultet)
John J.W. Delourme (Teologisk fakultet)
Camilla Osnes (Menighetsfakultetet)
Petter Normann Dille (Menighetsfakultetet)
Viktor Berge Skimmeland (Kirkens Nødhjelp)

**Takk til alle
delegater og
medarbeidere!**

Stemningsrapport

**HELLO
DARKNESS,
MY OLD
FRIEND.**

